

Motion till riksdagen 2019/20:125

av Jonas Sjöstedt m.fl. (V)

Grundlagsskydd för gemensam egendom

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över frågan om hur ett effektivt grundlagsskydd för gemensam egendom ska utformas på statlig, regional och kommunal nivå, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att beslut om utförsäljning av gemensam egendom ska fattas med tre femtedelars majoritet alternativt med två likalydande beslut med mellanliggande val på statlig, regional och kommunal nivå, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Värna den gemensamma äganderätten

De senaste åren har politiker sålt ut stora delar av vår gemensamma egendom som skolor och vårdcentraler, apotek och allmännyttans lägenheter. Listan kan göras lång på sådant som har sålts ut från kommuner, landsting/regioner och stat. Många gånger har dessa privatiseringar skett långt under marknadspris och ofta har det inneburit att samhällsnyttiga funktioner slagits sönder. Utförsäljningarna av skolor, vårdcentraler och statliga bolag innebär att demokratin minskar eftersom medborgarna tappar sitt inflytande över verksamheten. Det som tagit flera decennier för det offentliga att bygga upp kan säljas ut på bara något år. Utförsäljningarna är mer eller mindre oåterkalleliga. När egendomen väl har sålts ut är det mycket svårt att köpa tillbaka den. Vänsterpartiet vill öka det gemensamma ägandet för att bättre kunna styra samhällsutvecklingen. Vi har gemensamt byggt upp tillgångar i form av statliga bolag för att kunna styra delar av samhällsutvecklingen genom dem men också för att kunna inbringa mer pengar till det gemensamma för en bättre välfärd. Att öka det gemensamma ägandet är viktigt inte minst ur ett demokratiperspektiv.

I dag skyddar grundlagen den privata äganderätten, men det saknas ett skydd för det vi äger tillsammans. Vänsterpartiet anser att den gemensamma äganderätten behöver

förstärkas och vi vill därför införa ett grundlagsskydd för gemensam egendom. Skyddet ska gälla på såväl statlig som regional och kommunal nivå. Vi vill att en utredning ser över hur ett grundlagsskydd av gemensamt ägd egendom ska kunna uppnås. Ett sådant skydd kan exempelvis ske genom ett tillägg i regeringsformen (RF) i det avsnitt som reglerar det privata egendomsskyddet och allemansrätten.

Regeringen bör tillsätta en utredning som ser över frågan om hur ett effektivt grundlagsskydd för gemensam egendom ska utformas på statlig, regional och kommunal nivå. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Riksdagens beslut i frågor som rör utförsäljning av gemensam egendom ska fattas med kvalificerad majoritet

Det är i dag enkelt för beslutsfattarna att sälja ut gemensam egendom. För statlig egendom gäller regeringsformen 9 kap. 9§ som anger att ”Riksdagen beslutar om grunder för förvaltningen av och förfogandet över statens tillgångar.” Riksdagen har med stöd av denna paragraf beslutat att reglera förfarandet närmare i budgetlagen. Enligt den har regeringen rätt att besluta om försäljning av aktier eller andelar i ett företag där staten har mindre än hälften av aktierna, om inte riksdagen har bestämt annat för företaget. För företag där staten har hälften eller mer av rösterna för samtliga aktier eller andelar krävs riksdagsbeslut för att sälja ut eller på annat sätt minska statens andel. Alla dessa riksdagsbeslut tas med enkel majoritet.

Försäljning av kommunal egendom sker även den med enkel majoritet. Sådan försäljning regleras i dag i kommunallagen som i princip bara innebär att utförsäljningar inte får göras så att det otillbörligt gynnar någon. Men kommuner och landsting/regioner har upprepade gånger ändå brutit mot detta.

Som en del i grundlagsskyddet för gemensam egendom anser vi att det bör ske en ändring av regeringsformens regler som rör majoritetsförhållandena vid riksdagens beslutsfattande. Huvudregeln enligt RF är att riksdagen fattar beslut med enkel majoritet (4 kap. 7 § RF), men i vissa fall kan riksdagen fatta beslut med kvalificerad majoritet (8 kap. 17 § RF). Vänsterpartiet anser att riksdagens beslut i frågor som rör utförsäljning av gemensam egendom alltid ska fattas med kvalificerad majoritet, för att förhindra att försäljningarna ska kunna ske alltför enkelt. Vi föreslår att det för beslut om att sälja ut gemensamt ägd egendom krävs tre femtedelars majoritet, alternativt två likalydande beslut med mellanliggande val så att väljarna får möjlighet att avgöra. Något av dessa villkor måste vara uppfyllt. Detta skydd ska föras in i grundlagen och gälla på såväl statlig som regional och kommunal nivå. Genom att skyddet förs in i grundlagen kan det inte upphävas med ett enkelt majoritetsbeslut. Skyddet ska gälla gemensamt ägd egendom vars värde överskrider en viss beloppsgräns. För att undvika att man går runt skyddet genom att dela upp en försäljning i flera mindre steg, bör särskilda regler införas för vad som räknas som en och samma försäljning. Reglerna för vad som räknas som en och samma upphandling kan här vara en förebild.

Regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att beslut om utförsäljning av gemensam egendom ska fattas med tre femtedelars majoritet alternativt med två likalydande beslut med mellanliggande val på statlig, regional och kommunal nivå. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Jonas Sjöstedt (V)

Jens Holm (V)

Birger Lahti (V)

Linda Westerlund Snecker (V)

Maj Karlsson (V)

Karin Rågsjö (V)

Mia Sydow Mölleby (V)